

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Název projektu	Rozvoj vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě
Registrační číslo projektu	CZ.02.2.69/0.0./0.0/16_015/0002400

Geneze sociální politiky, vývoj a tradice sociální politiky v České republice

Průvodní list studijního materiálu

Ladislav Průša

Opava 2021

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ**

Obsah

1	GENEZE SOCIÁLNÍ POLITIKY, VÝVOJ A TRADICE SOCIÁLNÍ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICCE	3
2	PEDAGOGICKO DIDAKTICKÉ POZNÁMKY	6
	POUŽITÁ LITERATURA	7
	PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON.....	8

1 GENEZE SOCIÁLNÍ POLITIKY, VÝVOJ A TRADICE SOCIÁLNÍ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICE

PRŮVODCE STUDIEM – STUDIJNÍ PŘEDPOKLADY

Studium těchto otázek sociální politiky vyžaduje mít základní všeobecné znalosti v rozsahu studia na středních školách především z oblasti sociologie, ekonomie a práva. Studium těchto otázek by se měl věnovat po seznámení s látkou v předchozích lekcích.

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍHO MATERIÁLU

V této části studijního textu se studenti seznámí se stručnou genezi hlavních sociálních problémů. Budou zde popsány vybrané historické souvislosti a události, které formovaly současnost jednotlivých sociálně politických opatření. Ukáže se, že sociální politika je úsilím o řešení vzniklých sociálních potřeb a problémů, na které sociální hnutí upozornila různým způsobem, třeba i revolucí.

Pozornost je rovněž věnována nejdůležitějším fázím vývoje sociální politiky v naší zemi, klíčová pozornost bude soustředěna na charakteristiku událostí na přelomu 80. a 90. let minulého století. Studenti se rovněž s rolí prof. JUDr. Igora Tomeše, CSc. v tomto reformním procesu.

CÍLE STUDIJNÍHO MATERIÁLU

Cílem této části studijního textu je seznámit studenty s některými klíčovými historickými okamžiky, které ovlivnily další vývoj sociální politiky. Na tomto omezeném prostoru nelze podrobně charakterizovat všechny vývojové etapy, proto jsou zde uvedeny pouze některé milníky, na nichž lze ukázat složitost celého vývojového procesu. Zvláštní pozornost je věnována vývoji sociální politiky v naší zemi, v tomto smyslu je pozornost věnována seznámení se s dílem prof. JUDr. Igora Tomeše, CSc. v transformačním procesu.

KLÍČOVÁ STUDIJNÍHO MATERIÁLU

rodová solidarita – autokratický paternalismus – sociální pojištění – církev – křesťanské směry – utopismus – sociální stát – transformace sociální politiky v ČR – scénář sociální reformy – záchranná sociální síť – prof. JUDr. Igor Tomeš, CSc.

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Stopáž studijního materiálu: 23 minut

Doporučený čas ke studiu: 60 minut

DALŠÍ ZDROJE – DOPORUČENÁ LITERATURA

TOMEŠ, I. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010.
ISBN 978-80-7367-680-3

Nejstarším sociálně politickým problémem byl problém obživy populace, který se časem transformoval do širšího problému chudoby. Nejstarší známé uspořádání sociálních věcí bylo založeno na solidaritě členů rodu. Paternalistická péče despotie, vzniklá s rozpadem rodových systémů a dělbu práce se vyznačovala tím, že byla nedílnou součástí vládních struktur jako důležitý nástroj vlády k tlumení sociálního napětí nebo k realizaci ideologického či jiného vládního záměru, že vládní struktura určovala sociální potřeby, na které hodlala reagovat, včetně způsobu a rozsahu jejich uspokojování a také vládní struktura systém spravovala a financovala.

První koncepce sociálních institucí stvořili Řekové, tyto koncepce ovlivnily evropský sociálně politický vývoj. Nejstarší impulsy k pomoci chudým, kteří potřebují obživu, přišly od římskokatolické církve, která již v době svých počátků nabádala k pomoci bedným a nuzujícím lidem.

Z hlediska proměny role státu v sociální oblasti, je možno charakterizovat tři etapy vývoje – období počátků sociálních aktivit (do 80. let 19. století), období formování státní sociální politiky (do druhé světové války) a období rozvoje státní sociální politiky.

V naší zemi byla sociální politika za socialismu značně deformována, byla omezena jen na aktivity státu v sociální oblasti. Prosazovala se především pomocí universálních

schémat, vysoké nároky na financování relativně rozsáhlých sociálních programů se postupem let dostávaly do rozporu s omezenými ekonomickými zdroji.

Transformace sociální politiky je procesem dlouhodobým, protože sociální politika je živým systémem. Zejména byla zaměřena na odstranění státního monopolu a opuštění státního paternalismu, na vytvoření plurality subjektů, na zajištění odklonu od centrálního direktivismu v řízení a financování a vytváření decentralizované správy na demokratickém základě. Transformaci sociální politiky nutno souběžně chápat i jako proces směřující ke kultivaci osobnosti člověka, k ovlivňování a formování jeho postojů, chování, hodnotových orientací.

Scénář sociální reformy měl převážně ochranný charakter, jeho cílem bylo umožnit hladký průběh ekonomické reformy. Scénář položil základy k vybudování sociální politiky nového typu, zavedl některé standardní sociální instituty, instituce a mechanismy a inicioval vytvoření sociální záchranné sítě.

Záchranná sociální síť je souborem určitých sociálně politických opatření, vycházejících z právních norem, jimiž stát garantuje svým občanům minimální úroveň pomoci v případě, že se ocitnou v závažných a státem uznaných nepříznivých sociálních situacích.

2 PEDAGOGICKO DIDAKTICKÉ POZNÁMKY

PRŮVODCE STUDIEM

Obor: Studijní text tematicky spadá do těchto oborů vzdělání dle klasifikace CZ-ISCED-F 2013: Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy – 03, Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky – 09.

Při studiu této problematiky se doporučuje po vyslechnutí audionahrávky seznámit se s těmito otázkami v literatuře doporučené ke studiu.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Zamyslete se nad významem sociální politiky v období ekonomické transformace společnosti.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Charakterizujte základní vývojové etapy sociální politiky.
 2. Charakterizujte hlavní důvody pro vznik scénáře sociální reformy, kdo se významným způsobem podílel na jeho tvorbě, jaké hlavní funkce plní záchranná sociální síť?
-

POUŽITÁ LITERATURA

KREBS, V. a kol. Sociální politika. Praha: Wolters Kluwer, 2015.
ISBN 978-80-7478-921-2.

PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON

Čas potřebný ke studiu

Klíčová slova

Průvodce studiem

Rychlý náhled

Tutoriály

K zapamatování

Řešená úloha

Kontrolní otázka

Odpovědi

Samostatný úkol

Pro zájemce

Cíle kapitoly

Nezapomeňte na odpočinek

Průvodce textem

Shrnutí

Definice

Případová studie

Věta

Korespondenční úkol

Otázky

Další zdroje

Úkol k zamyšlení

Název: **Geneze sociální politiky, vývoj a tradice sociální politiky v České republice**

Autor: **doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.**

Vydavatel: Slezská univerzita v Opavě
Fakulta veřejných politik v Opavě

Určeno: pedagogickým zaměstnancům SU

Počet stran: 9

Tato publikace neprošla jazykovou úpravou.